[א]כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתן ויוצאין לבית השריפה א"ל האי תנא תנא דבי רבה בר אבוה הוא [ב]דאמר אפילו פיגול טעון עיבור צורה [ג]איתיביה נטמא או שנפסל הבשר או שיצא חוץ לקלעים רבי אליעזר אומר יזרוק רבי יהושע אומר [ד]לא יזרוק ומודה רבי יהושע שאם זרק הורצה מאי נפסל לאו בהיסח הדעת אי אמרת בשלמא פסולי טומאה הוי היינו דמשכחת לה דמרצי ציץ אלא אי אמרת פסול הגוף הוי אמאי הורצה [ה](ציץ) מאי נפסל נפסל בטבול יום אי הכי היינו טמא תרי גווני טמא כי סליק רבין אמרה לשמעתיה קמיה דר' ירמיה [ו]ואמר בבלאי טפשאי משום דיתבי בארעא דחשוכא אמריתון שמעתתא דמחשכו לא שמיע לכו הא דרבי שמעון בן לקיש משמיה דר' אושעיא [ז]מי החג שנטמאו השיקן ואחר כך הקדישן טהורין הקדישן ואח"כ השיקן טמאים מכדי זריעה נינהו מה לי השיקן ואח"כ הקדישן מה לי הקדישן ואחר כך השיקן אלמא [ח]אין זריעה להקדש הכא נמי אין זריעה לתרומה יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי הקדישן בכלי קאמר אבל בפה לא עבוד רבנן מעלה או דילמא בפה נמי עבוד רבנן מעלה אמר ליה זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דאמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן ענבים שנטמאו דרכן ואח"כ הקדישן טהורים הקדישן ואח"כ דרכן טמאין והא ענבים דקדושת פה נינהו ואפילו הכי עבוד רבנן מעלה אמר רב יוסף ענבים קאמרת הכא [ט]בענבים של תרומה עסקינן דקדושת פה דידהו כקדושת כלי דמיא אבל הני דבעי כלי בפה לא עבוד רבנן מעלה דרכן ואפילו טובא ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן [י]ענבים שנטמאו דורכן פחות פחות מכביצה איבעית אימא הכא נמי פחות פחות מכביצה ואבע"א התם דנגעו להו בראשון דהוו להו אינהו שני הכא דנגעו בשני דהוו להו שלישי א) אמר רבא אף אנן נמי תנינא [כ]ונתן עליו מים חיים אל כלי [ל]שתהא חיותן בכלי ונתן אלמא תלושין נינהו והא מחוברין נינהו
אלא

כל שפסולו בגופו. פסול ודאי וכבשר עצמו ישרף מיד: **בדם.** כגון נשפך הדם: **ובבעלים.** כגון נטמאו בעלים והפסח קיים ואין כאן מי שיאכלנו. ודם אע"פ שפסול גמור הוא אפילו הכי הואיל ואינו כבשר עצמו בעי עיבור צורה: **תנא דבי רבה בר אבוה.** עיקר מילתא לא ידענא היכא וטעמא דמילתיה בכילד צולין(א): **אפילו פיגול.** שפסול הגוף הוא טעון עיבור צורה והכא לא מצי לשנויי כדמשני לקמיה מאי פסולי חטאת העוף שנפסלו בטבול יום דהיינו טומאה וצורה למה לי: **רבי אליעזר אומר יזרוק.** את הדם. ר' אליעזר לטעמיה דאמר בכילד צולין(ב) דם אף על פי שאין בשר: **רבי יהושע אומר לא יזרוק.** ר' יהושע לטעמיה דאמר(י) אם אין בשר אין דם ויצא חוץ לקלעים בבשר קדשי הקדשים קאמר שמחיצה שלהן חומת עזרה כדכתיב בכולהו(כ) בחצר אהל מועד יאכלוה ואם יצאת נפסלת כדילפינן בכילד צולין(ל) מאל הקודש פנימה(מ): **מאי נפסל לאו בהיסח הדעת.** בתמיה. דכיון דתנא נטמא ויצא מאי פסול איכא תו אי נפסל בעבודת דם כגון במחשבת חוץ למקומו וחוץ לזמנו לא קרי נפסל בשר שהרי אף הדם נפסל והא לא נימא ר' אליעזר יזרוק: **אי אמרת בשלמא פסול.** חשש טומאה הוא משום הכי מודה רבי יהושע שאם זרק הורצה דאפילו נטמא ודאי ואע"ג דטומאה פסול הגוף הוי מרצה ציץ ולכתחלה לא יזרוק דקא סבר ריצוי ציץ בדיעבד הוא ויוצא אע"ג דלא מהני ליה ציץ הורצה בדיעבד דאע"ג דרבי יהושע בעי תרתי דם ובשר מיהו הואיל והבשר בעין ופסול יוצא מחמת דבר אחר הוא חשבינן ליה פסול חסרון מחיצות בפרק קמא דמנחות בסופו(נ) איכא למימר בדיעבד הורצה: **אלא אי.** היסח הדעת פסול הגוף הוא וציץ נמי לא מרצי עליה אמאי הורצה: ה"ג **אלא אי אמרת פסול הגוף הוי אמאי הורצה** ולא גרסינן **פסול הגוף מי קא מרצי ציץ.** דהא פסול יוצא נמי לא מרצי ציץ כדאמרינן בפרק קמא (דף טז:) הא אינו נושא אלא עון טומאה: **נפסל בטבול יום.** וטעמא משום ציץ: **אמרה קמיה דר' ירמיה.** הא דרב ששת לעיל דאסורין מלאכול משום היסח הדעת הוא: **שמעתתא דמחשכן.** כשאין יודעין טעמו של דבר בודין מלבם טעם שאינו: **ארעא דמחשכא.** בבל עמוקה: **לא שמיע לכו כו'.** ומכאן יכולין ללמוד טעמה של משנה דאסורין מלאכול משום מעלה דאף על גב דמהניא זריעה לחולין עבוד רבנן מעלה דלא תהני לתרומה להעלות לה טהרה גמורה להיתר אכילה ומיהו מלטמא טהרו דלהא לא עבוד מעלה: **מי החג.** כגון של ניסוך המים דשבת שבתוך החג היו ממלאין אותן מערב שבת וכשנטמאו אין יכולין לילך ולמלאות מן השילוח בשבת וטורח הוא למלאות מבור הגדול בגלגל והלך והשיקם באמת המים שבעזרה ומים סלקא להו השקה דזו היא זריעתן משעברו עליהן מי המקוה ונעשה חיבור וטבלו: **ואח"כ הקדישן.** שעדיין לא קרא עליהן שם או לא קידשו בכלי שרת טהורין: **אין זריעה להקדש.** לטהרו בכך דמעלה עשו בקדשים הכא נמי אין זריעה לתרומה דמעלה עשו: **להא שמעתא.** דרבי אושעיא: **הקדישן בכלי שרת קאמרת.** דכיון דקדושין הן קדושת הגוף עבדינהו להו רבנן מעלה אבל משום קדושת פה למלאן בכלי חול לשם חג לא עבדי להו מעלה ומהניא להו השקה: **זו לא שמעתי.** כמעלה זו דזריעה לא שמעתי אם בפה אם בכלי אבל כמעלה אחרת שמעתי דאף בקדושת פה עבדוה רבנן ואיכא למילף מינה דהוא הדין לכל מעלות שבקודש: **דרכן ואחר כך הקדישן טהורים.** לנסכים. ור' יוחנן לטעמיה דאמר לעיל [לג:] משקין מיפקד פקידי ולא קבילי טומאה עם האוכל. ולקמיה מפרש היכי דריך להו: **הקדישן ואח"כ דרכן טמאים.** קא ס"ד הקדיש יינו לנסכים: **טמאים.** דעבוד רבנן מעלה בקדשים דמיטמא משקה עם האוכל ולא אמרינן בהו משקין מיפקד פקידי. והא ענבים קדושת פה הן דלאו נמי נתנן לכלי אין כלי שרת מקדשין דאין כלי שרת מקדשין אלא דבר הראוי לו כדילפינן בשחיטת קדשים(ס) גבי מזבח שנאמר [שמות כט] כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי תלמוד לומר עולה וכלי שרת דומיא דמזבח נפקא לן התם: **בענבים של תרומה.** והאי הקדישן קדושת תרומה קאמר דבתרומה לא שייכא קדושת כלי לא ביין ולא בענבים: **אבל הני.** מי החג: **דרכן ואפילו טובא.** לעיל קמהדר. אמרת דרכן ואחר כך הקדישן טהורות ואפילו טובא בבת אחת בתמיה והא אמרת לעיל פחות פחות מכביצה דלאי יותר הא איטמו משקין בכביצה מיצלת טיפה ראשונה טומאת האוכל שהרי יש בה כשיעור: הכי גרסינן **אי בעית אימא הכא נמי בפחות מכביצה ואי בעית אימא התם דבעינן פחות מכביצה שנגעו ענבים בראשון.** כגון טמא שרץ או טמא נבילה וכל שכן טמא מת דכיון דהוו ענבים שני טימאו את המשקין בכביצה משיצלת טיפה ראשונה ואף על פי שהן חולין דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה. ושני עושה שלישי בתרומה לא גרסינן דהא בחולין עסקינן דאי בתרומה הא אמרן דעבוד מעלה שמטמא משקה עם האוכל: **הכא דנגעו.** ענבים בשני דהוו להו שלישי ענבים שנעשו על טהרת תרומה משכחת בהו שלישי הלכך דרכן ואחר כך הקדישן שקרא להן שם תרומה טהורין ואפילו דרך הרבה יחד שהאוכל שלישי לא עשה למשקה כלום ומתחלה לא נטמאו עם האוכל דקודם קריאת שם לא עבוד מעלה הקדישן לתרומה ואח"כ דרכן טמאין דמקריאת שם חלה המעלה עליהן ונעשה המשקין כאוכל הכל אחד: **אף אנן נמי תנינא.** דעבוד רבנן מעלה בקדשים ואפילו בקדושת פה: **שתהא חיותן בכלי.** כלומר כלי עצמו שהוא מקדש בו מי חטאת באפרן צריך למלאותו מן המעין ולא ימלאם בכלי אחר ויערם לתוך זה וכתב ונתן דמשמע תלושין דמותר למלאותו בכלי אחר ויערם לתוך זה:
אלא

שאם זרק הורצה. אף על גב דאין ציץ מרצה על היוצא רבי יהושע סבר זריקה מועלת ליוצא כרבי עקיבא דריש מעילה (דף ו:) דאמר זריקה מועלת להוציא בשר מידי מעילה וכל שכן להרצאה דהא רבי אליעזר דאמר הכא יזרוק קאמר התם דלהוצאה ממעילה לא מהניא: **ונתן** אלמא תלושין והא מחוברין נינהו. פירוש דונתן משמע דחשיב להו תלושין והיינו לענין קבלת טומאה אף על פי שהן מחוברין והשתא מייתי ראיה דאין השקה להקדש מן התורה וכן בתרומה נמי עבוד רבנן מעלה °ופ"ה דחוק:
כוסמין

עין משפט נר מצוה

קח א מיי' פ"ד מהל' ק"פ הלכה ג:
קט ב מיי' פי"ח מהל' פסולי המוקדשין הלכה לא:
קי ג מיי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הל' ו:
קיא ד שם הלכה ח:
קיב [ה מיי' פי"ב מהל' תרומות הלכה יא]:

◆

מוסף רש"י

כל שפסולו בגופו. כגון פיגול נותר טמא ויוצא, ישרף מיד. ואין צריך להמתין (לקמן עג:). **בדם ובבעלים.** כגון נשפך הדם וכגון פסח שמתו בעלים או נטמאו לאחר זריקה, דעכשיו פסח כשר הוא אלא שאין לו אוכלין (שם). **תעובר צורתן.** ימתינו לו עד שתעובר ממנו צורת בשר, דכיון דאין פסולו גמור לא שרפינן קדשים בבזיון, ועיבור צורה הוא פסול לינה, דהוה ליה פסולו בגופו (שם). **אפילו פיגול.** דפסול חמור הוא ופסול דאורייתא הוא (מנחות נ:). **בארעא דחשוכא.** בבבל שהיא מצולה (יומא נז.) דבבל עמוקה היא דכתיב (ישעיה מד) האומר לצולה חרבי (מנחות נב.). **דורכן פחות פחות מכביצה.** פחות מכביצה אוכל טמא אין מטמא אחרים (לעיל לג:). **שתהא חיותן בכלי.** שלא יטול מן המעין בכלי אחר ויתן לתוך זה, אלא בכלי זה ישאבם מן המעין (סוטה טז:).

◆

רבינו חננאל

כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתו, כלומר כל זמן שיתכן שיאכל מניחין אותו שמא יבוא אליהו ויתירנו באכילה עד שיסריח וישתנה מצורת בשר שאי אפשר להאכל כלל ויצא לשריפה, קתני מיהא כל שפסולו בגופו ישרף מיד. פירוש לול ארובה כמו ובלולין יעלו. ושנינן האי תנא סבר אפילו פגול שאינו מרצה לעולם והוא ודאי פסול הגוף טעון עיבור צורה דיליף עון עון מנותר. ותוב מותיב עליה מהא, נטמא הבשר או נפסל או יצא חוץ לקלעים כו'. קתני מיהא אם זרק הורצה וכי פסול הגוף בר הרצאה הוא. ומשני רבי שמעון בן לקיש מאי נפסל דקתני נפסל בטבול יום, דלא מסח דעתיה ותרי גוני טומאה הוי. ר' ירמיה פשיט ליה לבציא דרבה בר מתנה מהא דאמר ר"ש לקיש מי החג שנטמאו השיקן במים ואחר כך הקדישן טהורין, הקדישן ונטמאו ואחר כך השיקן טמאין. פירוש כיצד משיקן נותנה בכלי גללים או בכלי אבנים או בכלי אדמה. וממלא אותו הכלי מן המים ומטבילן במי מקוה כדי שיהיו מי מקוה צפין עליו, ועלתה להם טהרה, והיינו השקתן וכבר פירשנוה ביום טוב. פירוש הקדיש מים, לנסך אותם בחג ונטמאו והשיקן, פירוש ושיקען במי מקוה לטהרן, ואע"פ שנכנסו תחת המים שנמצאו כאלו זרועים הם במקוה לא עלתה להם טהרה. שאין הזריעה מטהרת בהקדש, כך שתילי תרומה אע"פ ששיקען וזרען בקרקע לא עלתה להם התרה. ומאי אסורה אסורה

מסורת הש"ס

א) לקמן עג: פב:, ב) נ"ז שם מנחות נ:, ג) לקמן עו: [זבחים קד.], ד) ל"ג, ה) יומא נו. זבחים פ: מנחות נב., ו) [לעיל לג:], ז) סוטה טז:, ח) [לקמן פב:], ט) [לקמן פו.], י) [שם], כ) [ויקרא ו], ל) [לקמן פב.], מ) [ויקרא י], נ) [דף יב.], ס) [זבחים פב:],

◆

תורה אור השלם

ו. וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי: במדבר יט יז

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ונתן וכו' ופ"ה דחוק. עיין בר"ש פ"ט מ"ג דפרה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמרא אמר רבא אף אנן נמי תנינא וכו'. נ"ב ל"ע דעל זה לא שייך אף אנן נמי תנינא כיון דלאו בלשון הברייתא אלא סתמא דש"ס אמרו אבל בתמורה י"ג ע"ב איתא כך וכמ"ש שם בגליון ישעי"ה כי בש"ס שלנו איננו אבל מצאתי כן בילקוט רמז תשס"ב:

◆

רבינו חננאל (המשך)

לכהנים. א"ל אביי לרב דימי בקדושת כלי קאמרת, כגון אילו מי החג וכיוצא בהן שנקדשו בכלי הקדש, עבדו בהן רבנן מעלה שאין זריעה מטהרת בהקדש שנקדש בכלי הקדש. אבל אם הקדישו קדושה בפה שאמר זה קדש ועדיין לא בא בכלי קדש הא מיבעי לי, [אין יש לו זו המעלה שהרי כבר נקדש אי לא. אמר לו זו בהדיא לא שמעתי כיוצא בה שמעתי, דאמר רבא בר בר חנה אמר ר' יוחנן ענבים שנטמאו דרכן ואח"כ הקדישן טהורין, הקדישן ואח"כ דרכן טמאין, הרי ענבים הללו קדושת פה נינהו שעדיין לא באו בכלי, כי עדיין אינם יין להנסך, ואפילו הכי עבוד להו מעלה. ודחי רב יוסף ואמר, הני ענבים דאמר רבי יוחנן ענבים דתרומה הן דקדושת הפה דידהו קדושה גמורה היא, וכיון שאמר הרי אלו תרומה כקדושת כלי דמיא קדושתן. אבל קדש דבעו כלי כגון ניסוך המים וניסוך היין וכיוצא בו, בפה בלא קדושת כלי לא עשו בהן מעלה. ואקשינן אהא ומי אמר ר' יוחנן הכי ענבים שנטמאו דורכן דרכן דקתני נמי פחות פחות מכביצה. איבעית אימא התם דאמר רבי יוחנן פחות פחות מכביצה, דנטמאו בוולד ראשון דהוו ענבים שני. ושני עושה שלישי בתרומה, לפיכך דורכן פחות פחות מכביצה, והני דורכן כולן כאחד כגון שנטמאו בוולד שני, דהוו להו ענבים שלישי, ואין שלישי עושה רביעי בתרומה. אמר רבא אף אנן נמי תנינא, דבקדושת כלי עבדו בהו מעלה, דכתיב ונתן עליו מים חיים אל כלי שתהא חיותן בכלי, מדקאמר ונתן אלמא (עיקרן) [דעקורין] מן המעין הן ותלושין נינהו, והדר קרי להו מים חיים אל כלי אלמא מחוברים נינהו.